

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ
PANI mgr Moniki Wojtas-Tarnowskiej
pt. *Gry taneczne w kinie Carlosa Saury*

Przedstawiona mi do opinii praca doktorska prowadzona przez prof. dr hab. Tadeusza Miczkę i dr Joannę Aleksandrowicz rysuje się wysoko w kwestii merytorycznego podejścia do tematu – interdyscyplinarnego, hermeneutycznego w swej istocie. Interpretacja dokonania filmowego słynnego artysty w świetle innej sztuki – tanecznej - jawi się oryginalnie w koncepcji na tle polskiej literatury tematu, jak się rozeznają w obecnych zasobach. Dogłębna i wielopłaszczyznowa realizacja tego motywu w kontekście aksjomatów kultury budzi szacunek dla Autorki tak w obszarze logiki i konsekwencji prowadzenia toku, jak i w zakresie panowania nad sferą stylistyczną. Można stwierdzić, iż zasygnalizowany w tytule temat został uzasadniony merytorycznie i metodologicznie, zgodnie z istniejącymi w naszych czasach kierunkami w naukach humanistycznych.

Pani mgr Monika Tarnowska jest wszechstronnie wykształcona humanistycznie (filologia angielska, podyplomowe studia z filozofii i etyki, nauk społecznych i kulturoznawstwa) oraz ma dorobek naukowy w postaci trzech opublikowanych artykułów i uczestnictwa w konferencjach naukowych (3), poprzez funkcję zawodową (tłumacz przysięgły z języka angielskiego), wieloletnie doświadczenie pedagogiczne, kierownicze, również w charakterze konsultanta, metodyka i nauczyciela dyplomowanego (p. autorski wykaz). Do tematu prezentowanego w omawianej rozprawie Autorka jest także gruntownie przygotowana poprzez działania podjęte w swojej pracy magisterskiej związanej z tematem gier semantycznych oraz z pracy dyplomowej o poetyce filmów tanecznych. Doktorantka współpracuje ponadto z uczelniami krakowskimi i z Uniwersytetem Śląskim.

Analizowana rozprawa podzielona jest, zgodnie z logicznym porządkiem wyводу, na trzy części: wprowadzającą, w której przedstawione są rozważania o tańcu wraz z jego znaczeniem semantycznym i komunikacyjnym, teorii gier i zasady choreologii, część główną, będącą omówieniem filmów reżysera pod kątem owej problematyki oraz na segment o charakterze podsumowującym. Zagadnienia gry i tańca, eksponowane teoretycznie, opierają się na wyczerpującej literaturze głównie polskiego pochodzenia. Specyfika filmowa bohatera analizowana jest na przykładzie wybranych dwunastu jego dzieł, w których to partiach prawidłowo interpretowana jest funkcja podstawowego elementu rozprawy – w korelacji z przesłaniem filmu, jego klimatem, w rozszerzonym naświetleniu ogólnohumanistycznym. Odczuwa się fascynację Autorki i znajomość dorobku słynnego reżysera; w domyśle pozostają kryteria doboru przykładów dzieł reżysera, co należałoby doprecyzować.

Trzeci fragment dysertacji wieńczy owe interpretacje, z prezentacjami wniosków co do kina baletowego Carlosa Saury, jakim faktycznie jest jego dokonanie. Ów specyficzny choreodramat został przez Autorkę innowacyjnie zanalizowany na bazie charakterystycznej dla reżysera „międzygry”, w oparciu ponadto o teorię gier językowych Ludwiga Wittgensteina, jak też na podstawie systemu myślowego Rogera Caillois oraz na różnych poziomach znaczeń – kulturowych, językowych, funkcjonalnych, konwencjonalnych i typologicznych. Podkreślić należy pewność Autorki w posługiwaniu się płaszczyznami pochodzącym z odmiennych tekstów, co czyni te konstatacje spójnymi i przekonującymi.

W tym momencie poczynię uwagę o niedostatku w mojej opinii obrazu kultury hiszpańskiej, chociaż jej mit jako przedmiot refleksji został w rozważaniach poruszony nie dość obszernie (we

wstępie). Wydaje mi się istotne zaakcentować dobitniej podłoże tej twórczości, specyficzne w swym narodowym wyrazie, piętnującym każdy film C. aury, nieodmiennie rozpoznawalny, pomimo jego autorskiej negacji tego stereotypu, co Autorka przytacza. Jawi się w tle tak postać Francisco Goyi, przytaczany w bibliografii artysty; przypominają się też charakterystyczne rysy historyczne, naznaczające tożsamość narodową i kulturę, czego sam artysta ma świadomość.

Podkreślić należy orientację Autorki w strefach różnych tez kultury, jak i umiejętność wysuwania wniosków z bardzo dobrze dopasowanych lektur. Zaakcentowania wymaga także korzystanie przez Dotorantkę z publikacji obcojęzycznych w kręgu określania charakterystyki filmów Carlosa Saury. Prawidłowe jest w sensie metodologicznym oparcie się na teoriach gry w zróżnicowanym rozumieniu (m. in. sił, gier sennych, światła i mroku, luster i cieni), a przyjęcie aksjomatu gry jako tekstu kultury i czynnika komunikacji czyni z tej dysertacji pozycję niestereotypową, zbudowaną na wyższym intelektualnie poziomie, niż uczyniono by to w innym, może spodziewanym, ujęciu.

Doceniam rzadką wśród młodych badaczy zdolność do syntezy myśli, porządkowania refleksji w układzie problematycznym, a nie chronologicznym. Również moje uznanie budzi sprawne poruszanie się w kilku wątkach według reguł correspondance des arts – muzyki, tańca, fotografii i filmu w końcu.

Z satysfakcją odnotowuję szereg ważnych pozycji bibliograficznych, pełniących rolę bazy dla rozważań teoretycznych, które są nieodzowne w tego typu wykładzie. Jeżeli wskażę na brak znamienitej edycji Leszka Kołakowskiego o micie, to jedynie z chęci przedstawienia propozycji rozszerzenia wyżej wspomnianej tematyki w projektowanej, co bardzo polecam, publikacji niniejszej pracy. Z punktu widzenia tańca w jego roli poza utylitarną polecam sięgnięcie do książki Roberta Thompsona o tango jako sztuce miłości (2005).

Kolejna sprawa to, w moim przekonaniu, potrzebna na kartach tego studium komparatystyka, czyli odpowiedź na pytanie dociekliwego czytelnika – jaka jest różnica między kinem Saury a innego typu wypowiedzią artystyczną o odmiennej genezie narodowej, np. genezie także romańskiej w treści (np. *Nędznicy*), nie mówiąc o takim arcydziele, jak *Kabaret*. Skoro dyferencjacje nasuwają się same, myślę, że dobrze by było dla sprecyzowania wywodu je w pracy wypunktować.

Ze względu na brak zasadniczych wątpliwości odnośnie do zawartości rozprawy wnoszę parę adnotacji o charakterze redakcyjnym, także sugerowanych jako pomocnicze w procesie przygotowawczym do druku – niezbędny dla czytelnika indeks nazwisk oraz ważny podział bibliografii na działy (przedmiotowa i podmiotowa), co będzie czynnikiem unaoczniającym ogrom pracy włożonej w tworzenie tego tekstu z jednej strony, jak i wspomagającym ewentualnych kolejnych badaczy tego interesującego problemu w polskiej literaturze także w przypadku innych artystów.

Konkludując, uznaję racę Pani mgr Moniki Wojtas-Tarnowskiej pt. *Gry taneczne w kinie Carlosa Saury* za prawidłowo sporządzoną i odpowiadającą wymogom tego rodzaju tekstów w dziedzinie kulturoznawstwa. Stwierdzam również, iż analizowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazując zarazem szeroką ogólną wiedzę teoretyczną we wzmiankowanej dyscyplinie, dowodząc także daleko idącej samodzielności myślenia i prowadzenia dalszej pracy naukowej. Po zapoznaniu się z dysertacją i dorobkiem naukowym wyrażam zgodę na dopuszczenie Autorki do dalszych procedur awansowych.

Jolanta Szulakowska

